

Резюме

Білецький А. В. Взаємодія донорів та національних громадських організацій у заходах запобігання корупції.

Стаття присвячена проблемі участі громадськості в заходах щодо запобігання корупції в Україні. Представниками громадських організацій неодноразово вказувалось на важливість їх взаємодії з міжнародними та національними донорськими установами. Автор визначає основних донорів шляхом їх поділу на органи влади країн світу та міжнародні організації й фонди. Аналіз ключових напрямів співробітництва донорів та національних громадських організацій дає змогу виділити подальшу спрямованість їх взаємодії.

Ключові слова: громадськість, неурядові організації, запобігання корупції, міжнародні донори, донорські організації.

Резюме

Белецкий А. В. Взаимодействие доноров и национальных общественных организаций в мероприятиях по предотвращению коррупции.

Статья посвящена проблеме участия общественности в мероприятиях по предотвращению коррупции в Украине. Представителями общественных организаций неоднократно указывалось на важность их взаимодействия с международными и национальными донорскими учреждениями. Автор определяет основных доноров путем их разделения на органы власти стран мира и международные организации и фонды. Анализ ключевых направлений сотрудничества доноров и национальных общественных организаций позволяет выделить дальнейшую направленность их взаимодействия.

Ключевые слова: общественность, неправительственные организации, предотвращения коррупции, международные доноры, донорские организации.

Summary

Beletsky A. Interaction of donors and national public organizations in activities to prevent corruption.

The article is devoted to the problem of public participation in prevention of corruption in Ukraine. Representatives of public organizations repeatedly pointed to the importance of their interaction with international and national donor agencies. The author identifies the main donors by dividing them into the authorities of other countries and international organizations and foundations. An analysis of the key areas of cooperation between donors and NGO's makes it possible to single out the further direction of their interaction.

Key words: the public, non-governmental organizations, prevention of corruption, international donors, donor organizations.

УДК. 342.95

Р. О. БОЛГОВ

Руслан Олегович Болгов, аспірант Національної академії внутрішніх справ, приватний детектив

ПРИВАТНА ДЕТЕКТИВНА (РОЗШУКОВА) ДІЯЛЬНІСТЬ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Як відомо, хто володіє інформацією – той володіє світом. У сучасних умовах все більше значення набуває не тільки сама можливість володіння інформацією, а й вміння її здобувати, робити це кваліфіковано та в межах правового поля. Отримання необхідної і перевіреної інформації допомагає правильно орієнтуватися у подіях та приймати обґрунтовані рішення. Ці завдання не входять до компетенції правоохоронних органів. І в такому разі на допомогу приходять приватний детектив.

Поліцейська реформа в Україні та зростання попиту на детективні послуги в нашій державі вимагає правового регулювання детективної діяльності. У таких умовах особливої ваги набуває вивчення практики європейського досвіду з метою подальшої адаптації до вітчизняних правових, економічних, суспільних реалій та з урахуванням перспектив подальшого розвитку даної галузі¹. Попит на послуги приватних детективів у всьому світі постійно зростає. Так, у Європі з проханням ведення зовнішнього спостереження хоч раз в житті звертався кожний десятий громадянин. Наприклад, у Франції офіційно зареєстровано близько 300 приватних бюро, а крім них існують сотні «недозволених» розшукових контор під назвою «Служба спостереження», «Бюро за наглядом». У Великобританії є кілька крупних і низка дрібних приватних детективних агентств. Усього в країні нараховується близько 2 000 приватних детективів². Таким чином, у промислово розвинених країнах приватна детективна діяльність стала однією із потужних комерційних галузей. Не дивно, що приватна детективна діяльність країн ЄС має досить давню історію.

Перше приватне детективне агентство було створено у 1833 р. легендарним Еженом Франсуа Відоком (1775–1857 рр.) і носило назву «Le bureau des renseignements», що в перекладі з французької означає «Бюро розслідувань в інтересах торгівлі»³. Метою цієї організації був захист підприємців від комерційних злочинів. За невелику абонентну плату (20 франків на рік) Бюро надавало підприємцям відомості про кредитоспроможність тих чи інших ділків і власників крамничок. Створення Відоком Бюро було дуже вчасним, оскільки в ті

роки процвітало комерційне шахрайство. «Я звільнив Париж від крадіїв, тепер звільню торгівлю від шахрайства», – заявив Відок в інтерв'ю паризьким газетам. Уже через рік кількість клієнтів Бюро сягнула 4 тисяч. Серед них були: банкіри, комерсанти, підприємці. Паралельно із тим Бюро зайнялося виконанням доручень, що були мало пов'язані із з'ясуванням кредитоспроможності. Його співробітники шукали крадіїв, яких не могла розшукати поліція, спостерігали за дружинами, яких підозрювали у подружній зраді. Для виконання «секретних» доручень Відок створив цілу низку інформаторів, серед яких були співробітники міністерств, банків, армії і навіть придворні. Справа виявилася досить прибутковою (прибутки Бюро Відока на той час сягали мільйона франків на рік) і відділення Бюро відкривалися в провінції і за кордоном⁴. Державні органи неодноразово намагалися закрити Бюро. У 1842 р. поліція заарештувала Відока за підозрою в незаконному тюремному ув'язненні і взятті грошей після того, як він розкрив справу щодо незаконного заволодіння грошима. Його було засуджено до 5 років ув'язнення та 3 тисяч франків штрафу, однак Апеляційний Суд звільнив його. Відок створив перші гіпсові відбитки слідів взуття, зникаючі чорнила й папір з водяними знаками. Його форми антропометрії і досі частково використовуються поліцією Франції. В історію детективної діяльності Відок ввійшов ще і як філантроп, адже він стверджував, що ніколи не розказував про тих, хто вкрав на реальні потреби³. Він став героєм багатьох романів, а також фільмів – як документальних, так і художніх.

Найбільшого розквіту приватні детективні агентства набули після Другої світової війни. Це обумовлено, в тому числі, і економічними умовами розвинених країн та пов'язаного з ними промислового шпигунства, безперервним ростом злочинності, нехваткою сил і засобів у поліції та міліції. Тоді ж і стався розподіл державних і приватних функцій: поліцейські органи займаються, головним чином, правопорушеннями, що підпадають під державну звітність, тоді як сфера приватних агентств – охорона приватної власності (фірм, підприємств, банківських і страхових компаній), надання послуг зі збору інформації приватного характеру тощо⁴.

Розглядаючи сучасний світовий досвід протидії злочинності та забезпечення правопорядку, ми можемо спостерігати тенденції, пов'язані зі все більшою орієнтацією розвинених країн світу не тільки на традиційні поліцейські органи, а й на приватні правоохоронні організації (бюро, служби, установи). Співробітники таких недержавних правоохоронних організацій постійно розширюють діапазон розшукової та охоронної діяльності, беруть участь у роботі національних і міжнародних конференцій з криміналістичних та інших проблем, пов'язаних з протидією злочинності, досліджують різноманітні аспекти протидії злочинності, об'єднуючись у міжнародні спільноти й організації тощо⁵.

У Великобританії широке коло питань, пов'язаних з правоохоронною діяльністю та розслідуванням правопорушень, вирішується за допомогою співробітників приватних детективних агентств. Однією з особливостей регулювання відносин у сфері приватної детективної діяльності у Великобританії є відсутність єдиного нормативно-правового акта, що вимагав би офіційної реєстрації особи, яка займається таким видом приватної діяльності. Починаючи з 90-х років минулого століття уряд країни неодноразово порушував питання перед парламентом про необхідність введення обов'язкової реєстрації приватних детективів з обов'язковою спеціальною перевіркою за обліками поліції. Парламентом було підготовлено низку законопроектів про обов'язкову реєстрацію кваліфікованих приватних детективів, але прийняття їх так і не відбулося. І лише у 2001 р. був прийнятий закон, який ввів обов'язкове ліцензування приватної детективної діяльності, а, відповідно, і реєстрацію приватних детективів. Разом із прийняттям цього закону було створено спеціальний орган, який здійснює ліцензування та перевірку приватної детективної діяльності – Орган індустріальної безпеки Великобританії (Security Industry Authority, далі – SIA)⁶. Але навіть після прийняття цього нормативно-правового акта повноцінне ліцензування приватної детективної діяльності у Великобританії не здійснюється. Це пов'язано з тим, що й досі відсутній чіткий механізм видачі відповідних ліцензій. Зазначений орган із травня 2015 р. почав діяти в структурі британського МВС⁷.

Приватний детектив у Великобританії має достатньо широкий вибір технічних засобів при здійсненні своєї діяльності. Крім цього, для детектива, наприклад, доступна навіть криміналістична лабораторія поліції Лондона⁸.

Особи, які пройшли перевірку в державних органах на добропорядність і професійну придатність, мають право доступу до центрального національного поліцейського комп'ютера, за допомогою якого, наприклад, щоденно видається до 120 тис. довідок за запитом про правопорушників, які підозрюються у крадіжках автомобілів, а також про самих власників автомашин. Крім того, приватний детектив у даний час може легко, не порушуючи закону, отримати відомості стосовно підданих країни. Наприклад, є термінали, через які на цілком законних підставах можна отримати доступ щонайменше до 100 баз даних, у тому числі й до комп'ютеризованого довідника компанії «Брітїш Телеком», а також до повного поіменного списку британських виборців і судових дос'є. Сьогодні у Великобританії існує велика кількість приватних розшукових агентств. Найбільш повний перелік таких бюро (із зазначенням контактної інформації) представлений на офіційному сайті Асоціації британських слідчих (Association of British Investigators). Також звернемо увагу на те, що близько 70 % англійських приватних детективів раніше працювали в поліції. Це, в свою чергу, обумовлює той факт, що у Великобританії підтримується дуже тісне інформаційне співробітництво між приватними детективними агентствами та державними правоохоронними органами (поліцією) при розслідуванні злочинів та захисті прав і свобод людини⁹.

У Франції приватний детектив – це особа, яка займається розслідуванням і проводить наукові дослідження в порядку приватного обвинувачення за певну винагороду. Законодавство Франції чітко відокремлює професію приватного детектива від професії юриста, діяльності нотаріуса, поліції та інших близьких за сут-

ністю професій. У Кодексі національної безпеки (книга VI, розділ II) закріплено поняття детектива як особи, котра професійно займається діяльністю, що виходить за рамки офіційних поліцейських процедур у галузі приватного права, з метою захисту інтересів особи на умовах конфіденційності⁹.

До 18 березня 2003 р. підготовка приватних детективів у Франції не була обов'язковою, однак після внесення відповідних змін до законодавства вона стала обов'язковою. Університет Пантеону в Парижі з 2006 р. пропонує дворічну програму підготовки детектива з видачею диплома державного зразка. Детективи у Франції не мають права на носіння вогнепальної зброї. Діяльність приватних детективів у Франції здебільшого здійснюється щодо: вирішення сімейних конфліктів (справи про зраду, насилля в сім'ї); вирішення трудових спорів (незаконне звільнення, розкриття комерційної таємниці, недобросовісна конкуренція); вирішення економічних справ (бізнес-ризик, вивчення кандидатів на роботу, контроль персоналу); вирішення фінансових питань у приватному секторі (кредитні історії клієнтів, справи про спадщину); вирішення організаційних бізнес-питань (вивчення конкурентів, здійснення заходів безпеки бізнес-структури, правова підтримка підприємницької діяльності); вирішення страхових справ; збору інформації в інтересах клієнта у кримінальних справах¹⁰.

Основними вимогами до приватного детектива у Франції є такі: він повинен бути громадянином Франції або іншої держави, що входить до ЄС; має пройти обов'язковий курс навчання у встановленому МВС Франції навчальному закладі (на сьогодні це Паризький університет Пантеону); протягом останніх п'яти років не повинен працювати в поліції, розвідувальних, контррозвідувальних органах або військових формуваннях; не повинен мати судимості за вчинення кримінального злочину; не повинен мати адміністративних та інших дисциплінарних покарань (наприклад, позбавлення права на роботу за професією або відмови у довірі в будь-якій формі); не повинен перебувати під слідством. Спеціальний дозвіл видається особі на термін від п'яти до 10 років. Оформлюється такий дозвіл протягом шести місяців¹¹.

Взаємодія приватних детективів з державними правоохоронними органами Франції згідно із законодавством здійснюється таким чином:

1) міністр внутрішніх справ, міністр юстиції, орган судової влади в межах повноважень можуть витребувати від детектива, який обслуговує певну територію, будь-яку потрібну інформацію для забезпечення національної безпеки, підтримання громадського порядку, попередження та розкриття злочинів (інформація, що цікавить відповідні державні структури, має бути підготовлена та надана детективом у найкоротший строк);

2) якщо під час виконання своїх службових обов'язків детективу стане відомо про будь-які факти вчиненого злочину або такого, що готується, він повинен негайно поінформувати про це прокурора або суд на відповідній території⁵.

В Іспанії діяльність приватних детективів регулюється законом № 23 1992 р. та Королівським декретом № 2364 1994 року. Відповідно до цих нормативно-правових актів приватна детективна діяльність відмежовується від приватної охоронної діяльності. Приватний детектив не може займатися діяльністю, яку виконують приватні охоронні агентства, і, відповідно, навпаки. Для здійснення приватної детективної діяльності в Іспанії особа повинна відповідати таким вимогам: досягти 21 року та не мати судимості; мати громадянство однієї з держав-членів ЄС або держав-учасниць Угоди про Європейську економічну зону; раніше не бути усунутою від служби у збройних силах або в органах безпеки; протягом двох останніх років вона не повинна була у складі відповідних уповноважених державних органів здійснювати контроль за діяльністю приватних детективних агентств; повинна мати необхідні знання та навички щодо здійснення функцій приватного детектива; повинна мати відповідний диплом, що надає право здійснення приватної детективної діяльності¹².

Дипломи, що надають право здійснення приватної детективної діяльності, видаються університетами та іншими навчальними закладами, які затверджені Міністерством внутрішніх справ Іспанії. Такими навчальними закладами є: Університет безпеки та науки у Валенсії, Інститут криминології в Барселоні, Інститут криминології в Мадриді, Інститут криминології в Аліканте, Коледж у Сан-Пабло, Саламанський університет підготовки фахівців безпеки. Функції іспанських детективів щодо збору інформації та доказів реалізуються здебільшого в галузі приватного права, фінансової, економічної та комерційної діяльності, а також у сфері особистої безпеки осіб. Приватним детективам забороняється вести справи про службові злочини. У разі виявлення фактів службових злочинів детектив негайно інформує про це державні правоохоронні органи. Також детективам заборонено використовувати спеціальні технічні прилади, які можуть порушити права і свободи людини щодо приватного життя, телефонних розмов, переписки тощо. Потрібно зазначити, що детектив під час захисту прав і свобод людини, інтересів держави за надходження відповідного запиту зобов'язаний надати повну інформацію про предмет запиту державним правоохоронним органам. Також він зобов'язаний негайно повідомити в державні правоохоронні органи про виявлені ним будь-якого роду факти вчинення посадових злочинів, про такі, що готуються, або про вчинені тяжкі та особливо тяжкі злочини і передати до правоохоронних органів усю відому інформацію та докази¹³.

В Іспанії існує Етичний кодекс приватних детективів, який розповсюджується на всіх членів Асоціації приватних детективів Іспанії (Asociación Profesional de Detectives Privados de España). Відповідно до його положень принципами приватної детективної діяльності є: незалежність від стороннього впливу; чесність; здійснення діяльності відповідно до правил гідності професії; дотримання інтересів клієнта; дотримання професійної таємниці; об'єктивна істина та достовірність інформації. Крім того, цим документом закріплюються обов'язки приватних детективів у відносинах із колегами, клієнтами, органами правосуддя, слідства,

розкриваються зміст «професійної таємниці» приватного детектива, правила та принципи її дотримання, а також правила реклами своєї професійної діяльності¹⁴.

В Італії приватна детективна діяльність регулюється розділом IV (ст.ст. 133–141) Кодексу законів про громадську безпеку (*Testo unico delle leggi di pubblica sicurezza*) 1931 року. Державні органи, юридичні та приватні особи в Італії мають право звертатися з метою здійснення розслідування або отримання будь-якої інформації, що їх цікавить, у приватні детективні бюро (служби, агентства). Для здійснення приватної детективної діяльності в Італії потрібно отримати спеціальну ліцензію, яка видається відділом ліцензування поліцейської діяльності за погодженням з місцевим органом державної влади (Управлінням префектури (області)). Отримання відповідної ліцензії можливо за певних умов, зокрема: ліцензіат повинен бути повнолітнім громадянином Італії або громадянином однієї з країн ЄС; ліцензія не може бути надана для здійснення діяльності, що належить до компетенції виключно державних правоохоронних органів або буде порушувати права та свободи людини; ліцензіат повинен мати відповідний рівень освіти, високі професійні та моральні якості, не мати судимості¹⁵.

Приватні детективи в Італії для виконання своїх функціональних обов'язків можуть отримати право на носіння вогнепальної зброї в порядку, передбаченому законодавством. Приватні детективи зобов'язані негайно давати відповіді на всі запити, зроблені посадовими особами поліції, державних органів чи агентами національної безпеки. За порушення положень законодавства у сфері регулювання приватної детективної діяльності особа може понести покарання у вигляді позбавлення волі на строк до двох років або штрафу. Обсяг послуг, що надаються приватним детективом (агентством), міститься у спеціальній «таблиці послуг». Детектив не має права надавати послуги, які не зазначені в цій таблиці. Така таблиця має бути схвалена і затверджена префектом (керівником органу державної влади на відповідній адміністративно-територіальній одиниці)^{5,15,16}.

Серед основних напрямів діяльності приватних детективів Італії можна виділити наступні: розслідування у приватному секторі (захист честі та гідності особи, збір доказів); розслідування у сфері комерційної діяльності компаній (щодо підробок товарних знаків, патентів, продукції, розповсюдження комерційної таємниці); розслідування у сфері торговельної діяльності (недостачі, порушення бухгалтерської звітності); розслідування у страховій сфері (шахрайство щодо страхових випадків, дорожньо-транспортних пригод тощо); розслідування у кримінальній сфері (збір інформації та доказів у рамках захисту особи у кримінальному провадженні); розслідування у сфері обігу комерційної інформації (оцінка ризиків, кредитоспроможності, кандидатів на роботу за умови дотримання принципів недоторканності приватного життя особи)¹⁶.

У Німеччині діяльність детективних агентств регулюється федеральним законом «Про приватні підприємства»¹⁷, тобто детективні агентства зареєстровані як установи, що займаються підприємницькою діяльністю. У зв'язку з цим зайняття таким видом діяльності не потребує додаткового ліцензування. Детективні агентства (бюро) виконують усі зазначені в законі положення і постанови, які стосуються установ подібного роду в Німеччині. Але є таке поняття, як «торгівельний» детектив, і ця діяльність регламентується параграфом № 34 Промислового порядку «*Gewerbeordnung*». Цей же параграф регламентує приватну охоронну діяльність. Функції детективних бюро в Німеччині в цілому вписуються у традиційні рамки приватної правоохоронної діяльності. Переважно 85 % детективів Німеччини виконують замовлення у сфері торгівлі й промисловості, 15 % обслуговують приватний сектор¹⁸. Ще одна особливість законодавства Німеччини щодо організації приватної детективної діяльності полягає в такому: щоб стати детективом, особі не треба мати спеціальної чи юридичної освіти або відповідного досвіду роботи у місцевих правоохоронних органах.

У Німеччині існують центри з підготовки детективів, зокрема, такі як Центр з навчання детективному бізнесу (*Zentralstelle für die Ausbildung im Detektivgewerbe, ZAD*). Тут бажаючі оволодіти детективною майстерністю громадяни проходять підготовку (у формі прямого або дистанційного навчання) в галузі кримінології, права, економіки тощо. Вищезазначена підготовка майбутніх детективів, як правило, відбувається у вихідні дні, а її термін становить від шести місяців до двох років. По закінченню студент отримує лист сертифікованого детектива. Вартість навчання на сьогодні становить від 900 до 3400 євро¹⁹.

Принципово важливим моментом у діяльності приватних розшукових бюро є необхідність збереження ними конфіденційної інформації про клієнтів. Так, у зв'язку з цим необхідно підкреслити, що в Німеччині охороняються усі дані, які містяться в картотеках приватних розшукових служб, навіть ті, що пов'язані з доходами й боргами громадян тощо. Взаємодія приватних детективів з державними правоохоронними органами Німеччини здійснюється в наступних основних формах: спільне планування і проведення спеціальних операцій; обмін оперативною інформацією; спільне використання оперативних сил і засобів; підготовка кадрів⁸.

У Литві перші спроби регламентувати приватну детективно-розшукову діяльність були ще після проголошення незалежності. У 1999 р. за наказом МВС була створена офіційна робоча група з розробки законів про приватну детективну діяльність. У 2000 р. підготовлено відповідну концепцію, однак у 2002 р. було регламентовано лише ту частину, що регулювала приватну охоронну діяльність. Внаслідок цього у 2004 р. був прийнятий Закон «Про власну і майнову охорону» (дослівний переклад). Хоча в Латвії в 2001 р. закон, що регулює приватну детективну діяльність, вже був прийнятий. Відсутність закону не завадила створенню у Литві приватних детективних фірм, роботі окремих приватних детективів – ринок попиту диктував свої вимоги. На кінець 2015 р. в Литві (із населенням близько 3 млн громадян) діяло приблизно 15–20 компаній і підприємств, які декларували надання детективних послуг у приватному порядку. На 2016 р. у Латвії (з населенням близько 2 млн осіб) сертифікати детективів мали приблизно 120 громадян, а близько 30 фірм ліцензували свою діяльність.

Рішенням правління Литви в 2011 р. було створено робочу групу з підготовки закону про приватну розшукову діяльність, а через три роки – 16 квітня 2016 р. закон був прийнятий і 1 січня 2016 р. набув чинності.

Порівнюючи між собою литовський та латвійський закони про приватну розшукову діяльність, варто зупинитися на таких особливостях. Насамперед структурно закон Литви складається з 29 статей (тоді як Латвії – з 15) та має чотири розділи (загальні положення, визнання особи приватним детективом, основи організації виконання закону і прикінцеві положення). Друга стаття закону розкриває сім головних термінів. Серед них – поняття про саму приватну детективну діяльність, працівника, технічних засобів, кваліфікаційного посвідчення і посвідчення на діяльність, угоди. Окремі початкові статті присвячені призначенню закону, правовим основам та принципам приватної детективної діяльності (в законі Латвії вказано лише мету закону). Серед основних вимог до кандидата на цю діяльність виділяють чотири: не менш ніж вища колегіальна юридична освіта; наявність посвідчення про закінчення програми навчання на приватного детектива (чи не менш ніж 2-річний досвід роботи в правоохоронних органах (в законі Латвії інакше – або вища юридична освіта, або досвід роботи в правоохоронних органах не менш як п'ять років, тобто, в Латвії коло потенційних кандидатів значно ширше); успішне складання кваліфікаційного іспиту (в Латвії цього не вимагають); наявність непохитної репутації. Наскільки різниться поняття непохитної репутації – в литовському законі цьому присвячена окрема 8-ма стаття. Приватним детективом не може бути особа, яка має судимість за тяжкий чи особливо тяжкий злочин, за злочин стосовно державних органів, суспільних інтересів чи корупцію (на відміну від латвійського закону – будь-який умисний злочин, незалежно від погашення чи зняття судимості).

Після вивчення даного закону (який є останнім прийнятим на сьогодні і таким, що офіційно вступив в дію на теренах ЄС) можна відділити цікаві моменти:

1. Після прийняття закону послуги, які раніше вільно надавались на ринку будь-ким, зараз будуть надаватись виключно приватними детективами, що зменшить кількість шахраїв.

2. Закон офіційно дозволяє збір інформації про приватне життя в рамках правового поля.

3. Прийняття даного закону дає змогу зробити такі кроки в інших країнах ЄС, зокрема в Україні²⁰.

Таким чином, приватна детективна діяльність у країнах ЄС мала зачатки у Франції і сьогодні є важливою комерційно-правовою галуззю послуг у сфері протидії злочинності, забезпечення безпеки громадян, підприємств і держави в цілому. На прикладі країн ЄС ми спостерігаємо, як даний інститут (що на сьогодні, на жаль, не знайшов законодавчого врегулювання в Україні – Президент України наклав вето на закон, прийнятий Верховною Радою України 13 квітня 2017 р.), функціонує та продуктивно діє поряд з державними правоохоронними органами інших держав, не породжуючи ані «хаосу», ані будь-яких колізій у державній правоохоронній діяльності, хоча і має ряд особливостей для кожної країни. Для України такий досвід є вкрай важливим, оскільки окрім перспективи зниження рівня злочинності в подальшому це вирішує ряд важливих питань, зокрема: надання робочих місць колишнім співробітникам МВС, розвантаження та тісне співробітництво з діючими поліціантами (останні вимушені діяти в рамках повноважень та строків), вирішення кола питань які досить часто допомагають попередити та розкрити правопорушення. Для цього вкрай необхідним є введення приватних детективів як учасників кримінального процесу до КПК України та надання можливості долучати інформацію (докази), яка була зібрана під час здійснення приватної розшукової діяльності, до матеріалів кримінального провадження.

¹ Литвиненко В. І. Зарубіжний досвід здійснення приватної детективної діяльності та його адаптація в Україні / В. І. Литвиненко // Уголовное право и процесс. – 2016. – № 1 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sd-vp.info/2016/zarubizhniy-dosvid-zdiysnennya-privatnoyi-detektivnoyi-diyalnosti-ta-jogo-adaptatsiya-v-ukraini/>

² Лаврухин А. П. История становления и развития частной (сысской) детективной деятельности / А. П. Лаврухин // Сборник тезисов докладов IV Международной конференции детективов. – СПб. – 2013. – С. 5–16.

³ History of private investigations : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://asginvestigations.com/private-investigator/history-of-private-investigations/>

⁴ Арнов В. А. История создания частных детективных агентств / В. А. Арнов. – М. : Юрид. лит., 1996. – 215 с.

⁵ Черков В. О. Приватна детективна діяльність в розвинених країнах світу / В. О. Черков, П. О. Попов // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Є. О. Дідоренка. – 2010. – № 2. – С. 248–259.

⁶ Офіційний сайт Органу індустріальної безпеки Великобританії, Security Industry Authority (SIA) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sia.homeoffice.gov.uk/home>

⁷ Бугайчук К. Л. Інститут приватних детективів за кордоном / К. Л. Бугайчук // Право і безпека. – 2016. – № 1. – С. 7–13.

⁸ Крысин А. В. Безопасность предпринимательской деятельности / А. В. Крысин. – М.: Финансы и статистика. – 1996. – С. 72.

⁹ Code de la sécurité intérieure : dernière modification: 18 février 2016 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/G6UmLO>

¹⁰ La profession en 53 points essentiels // Centre d'information sur les détectives et enquêteurs privés : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ufedp.online.fr/>

¹¹ Formation élitiste & diplôme prestigieux / Union Fédérale des Enquêteurs de droit privé : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://enqueteur.gandi-site.net>

¹² Detective privado // Wikipedia : la enciclopedia libre : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://es.wikipedia.org/wiki/Detective_privado

¹³ Asociación Profesional de Detectives Privados de España : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apdpe.es/quieres-ser-detective>

¹⁴ Asociación Profesional de Detectives Privados de España : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apdpe.es/codigo-deontologico>

¹⁵ Vademecum operativo: Disposizioni operative per l'attuazione del Decreto Ministeriale 1.12.2010, nr. 269, in materia di capacità tecnica e qualità dei servizi degli istituti di vigilanza ed investigazione privata : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://img.poliziadistato.it/docs/VADEMECUM%20OPERATIVO%20definitivo.pdf>

¹⁶ Investigatore privato (ordinamento italiano) // Wikipedia : l'enciclopedia libera : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://it.wikipedia.org/wiki/Investigatore_privato_\(ordinamento_italiano\)](https://it.wikipedia.org/wiki/Investigatore_privato_(ordinamento_italiano)).

¹⁷ Про приватні підприємства : Закон ФРН : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.Verfassungende/de/ddr/privatwiTtschaftsgesetz90.htm>

¹⁸ Матеріали сайту «Детективний доклад». Розділ «Детектив як професія» : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://detektiv-reportde/index.php?goto=detektiv-beruf>

¹⁹ ZAD Geprüfter Privatermittler / Detektiv» : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.z-a-d.de/bildungsangebote/kombikurs/index.html>

²⁰ Риманас О. Сравнительный анализ законов о детективной деятельности (Латвия) и частной детективной деятельности (Литва) // Administratīvā un Kriminālā Justīcija / О. Риманас // Сборник тезисов докладов Международной научно-практической конференции «Безопасность и правопорядок в условиях геополитических рисков». – 2016. – № 1/2 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://detective.lt/media/Partneriai/Rimanas_statja.pdf

Резюме

Болгов Р. О. Приватна детективна (розшукова) діяльність в країнах Європейського Союзу: сучасний стан правового регулювання.

У статті висвітлено особливості ведення приватної детективної (розшукової) діяльності в країнах Європейського Союзу та наведено деякі історичні факти становлення європейської детективної діяльності. Проаналізовано основні права й обов'язки приватних детективів і основні вимоги для отримання дозволу на детективну діяльність.

Ключові слова: приватний детектив, правове регулювання приватної детективної діяльності.

Резюме

Болгов Р. О. Частная детективная (розыскная) деятельность в странах Европейского Союза: современное состояние правового регулирования.

В статье изложены особенности ведения частной детективной (розыскной) деятельности в странах Европейского Союза и высветлены некоторые исторические факты становления европейской детективной деятельности. Проанализированы права и обязанности частных детективов и основные требования для получения разрешения на ведение детективной деятельности.

Ключевые слова: частный детектив, правовая регуляция частной детективной деятельности.

Summary

Bolgov R. Private detectives investigation in European Union countries: current state of legal regulation.

The article is devoted to peculiarities of private detectives investigation in European Union countries, described some historical facts of formation European detective activity. Where analyzed rights and obligations of private investigators and main requirements for receipt permission to conduct private detectives investigation.

Key words: private detective, legal regulation of private detective activity.

УДК 343.131

Г. В. ДЕНИСЕНКО

*Григорій В'ячеславович Денисенко, аспірант
Київського національного університету імені Тараса
Шевченка*

ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ НОТАРІУСА В ЯКОСТІ СВИДКА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Нотаріуси, як і будь-які інші особи, не застраховані від можливої процесуальної участі в якості учасників кримінальних процесуальних правовідносин. Враховуючи особливий правовий статус внаслідок делегованих державою повноважень, Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК) передбачаються гарантії їх участі в кримінальному провадженні. Проте, на практиці досі залишаються невирішеними низка питань, які потребують теоретичного аналізу задля належної реалізації на практиці в сфері захисту прав та інтересів нотаріусів як свідків. Передбачений КПК механізм регулювання правовідносин, які виникають під час забезпечення охорони нотаріальної таємниці в кримінальному провадженні, потребує глибокого аналізу та розробки на цій основі відповідних пропозицій у сфері вдосконалення вітчизняного кримінального процесуального законодавства.

© Г. В. Денисенко, 2017